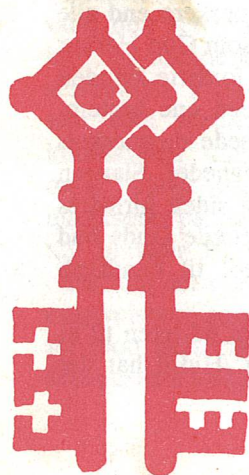
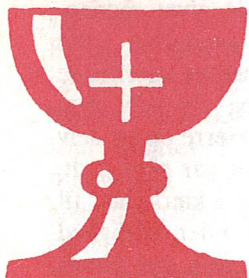
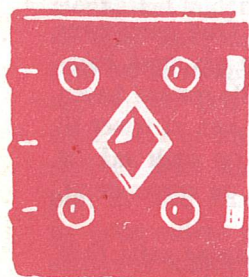

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

1 / februar 1993

ISSN 0903-6113

SYNDEFALDET

bibeltide holdt på Familielejr 1992.

af Jais H. Tinglund.

Gud Herren gav mennesket alt. Han satte det i Edens herlige have for at vogte og dyrke den. Alle jordens urter og dyr og himmelens fugle og havets fisk og alt levende lagde Han for menneskets fødder at eje og beherske og nyde godt af. Han skabte Adam en medhjælp til at herske sammen med ham og leve sammen med ham i kærlighed. En stor og herlig rigdom gav Gud Herren til mennesket. Alt lagde Han vel til rette for sin yndlingsskabning, skaberværkets krone.

Det største, som Gud Herren gav mennesket, var den herlighed at være sin Skabers næste. Mennesket skabtes til at leve i kærlighedens fællesskab med Gud, til at vandre med Ham, tale til Ham, til at leve med Ham og skue Hans åsyns herlighed. Mennesket skulle være ikke blot Guds skabning, men også Hans elskede barn.

Dertil skabtes mennesket i Guds billede og som mand og kvinde: til at leve i kærlighed til Gud og til hinanden. Og dertil sattes mennesket i haven: til at gøre det gode og leve i det gode. Et sådant fællesskab var fra begyndelsen Guds hensigt med mennesket. Ikke et fællesskab præget af lovbud og bestemmelser, men et fællesskab hvor kærligheden rådede som det selvfølgeligste og naturligste af alt.

Gud Herren gav mennesket alt.

Over alt i haven gav Gud mennesket myndighed. Og Han gav også mennesket et bud: "Af alle træer i haven har du lov at spise, kun af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise; den dag, du spiser deraf, skal du visselig dø."

Denne ene begrænsning satte Gud for menneskets frihed, dette ene forbud havde mennesket at rette sig efter: at afholde sig fra at spise af ét, ét af havens utallige træer. Ved denne beskedne underkastelse pålagdes det mennesket at ære og adlyde Gud til gengæld for al den herlighed, som Gud havde givet mennesket i eje. Ved at overholde dette ene bud skulle mennesket anerkende Gud som skaber og sig selv som skabning, Gud som Herre og sig selv som undersåt. Og alt var såre godt, og mennesket levede i kærlighed til Gud og til hinanden, i den herlighed og rigdom og ære, som var blevet Guds ypperste skabning til del.

Men slangen var traskere end alle markens andre dyr, som Gud Herren havde gjort, og den forførte kvinden til ulydighed mod den ene bestemmelse, som begrænsede menneskets rige udfoldelsesmuligheder. Slangen forledte kvinden, og siden forledes manden, til at overtræde Guds bud ved at spise af træet til kundskab om godt og ondt.

Mennesket lokkes af udsigten til at kende godt og ondt. Hidtil har det

været en selvfølge at gøre og leve i det gode, i kærligheden til Gud. Men nu opstår så fristelsen til at blive som Gud. Fristelsen opstår, og mennesket falder for den. Mennesket er ikke længere tilfreds med blot som en selvfølge at leve i det gode, det ønsker selv at kende godt og ondt, selv at kunne vælge. Mennesket er ikke længere tilfreds med blot at leve i fællesskab med Gud og uden videre gøre Hans vilje, det ønsker at kunne se bag om det gode og det onde, selv at kunne forholde sig, selv at være dommer - frem for som hidtil blot at vide, at det gode er Guds vilje. Mennesket vil ikke længere lade sig nøje med den herlighed at være Guds ypperste skabning og Guds elskede barn. Mennesket ønsker en anden herlighed, en herlighed som ikke er til låns. Mennesket vil eje sin egen herlighed - ligesom Gud. Det er denne stræben, som plantes i menneskets hjerte. Mennesket fristes; og mennesket giver sig fristelsen i vold. Mennesket falder.

Og mennesket får sin vilje; den umiddelbare kærlighed til Gud går tabt, den selvfølgeligelige lydighed dør bort, og mennesket bliver til som et selvbevidst, kritisk og begærligt væsen. Idet mennesket får smag af kundskaben om det gode og det onde, bliver mennesket også opmærksomt på sig selv som en potentiel hersker over det gode og det onde. Og det bliver opmærksomt på omgivelserne som en potentiel trussel mod dets rigdom og herlighed. Menneskets forhold til sin omverden

står nu under konkurrencens fortegn, ikke længere den umiddelbare kærligheds. Fjendskabet har gjort sin entré i menneskets verden.

Fjendskabet gør sin entré i forholdet imellem Adam og hans hustru. Hidtil har de kunnet stå nøgne over for hinanden uden at blues; de har jo ikke haft noget at blues over. Nu, hvor den umiddelbare kærlighed er veget for selvbevidstheden, ser de pludselig hinanden på en anden måde; han får øje på hende som et mål at erobre, som en konkurrent at undervinge og som et middel til at tilfredsstille sine egne lyster og behov. Og hvad værre er: han aner, at hun ser på ham på ganske samme måde. Og han begriber, at hans eget snuskede begær er gennemskuet og kan bruges imod ham. Og kvinden begriber det samme. Og med denne nyvundne erkendelse kan manden og kvinden ikke bære at stå nøgne og sårbare over for hinanden. Med verden som en erobringsmark og sig selv som et muligt mål for den andens erobringsvirksomhed kan manden og kvinden ikke leve med denne sårbarhed. De blues. Så de tildækker deres nøgenhed. De skjuler sig for hinanden.

Også Gud bliver i menneskets tanker en fjende, en trussel mod den rigdom og herlighed, som mennesket er optaget af at vogte over, en rival, hvis rigdom og herlighed det gælder om at tilrane sig.

Det viser sig, da dagen bliver sval, og mennesket hører Gud Herren vandre i haven. Da skjuler mennesket sig for sin Skaber. Det møder

Ham ikke længere med kærlighed, men med rædsel. Mennesket er ikke længere indstillet på at møde Gud som Hans barn, har ikke længere tillid til at forvente alt godt af Hans hånd og overlade sin sag til Ham. Mennesket ser Gud som en fjende og søger at unddrage sig Hans myndighed ved at skjule sig for Ham. Mennesket gør oprør mod Gud.

Da mennesket alligevel konfronteres med Gud, fremturer det i sit oprør. Adam lægger ansvaret for sit fald fra sig: "Kvinden, som Du satte ved min side, gav mig af træet --". Adam er blevet et selvbevidst menneske, indstillet på ikke at give nogen ære fra sig eller tage nogen vanære på sig. Han vil for enhver pris stå ren, om det så skal være på hans elskede hustrus bekostning. Ja, Gud skal sandelig heller ikke komme og stille sig an. På sin vis er jo Han den egentlige skyldige: "Kvinden, som Du satte ved min side - -". Også Eva lægger ansvaret fra sig: "Slangen forførte mig - -".

Selv om Adam og hans hustru søger at redde sig ved at påberåbe sig, at andre var medvirkende til deres fald, kan de dog ikke komme uden om deres skyld. Begge må de udtale et: "--og så spiste jeg". Uagtet, at mennesket kan nævne endog utallige forklaringer på sit fald og sin synd, påvirkning udefra, indre svaghed eller andre medvirkende faktorer, så står det dog uden undskyldning for Gud, skyldigt og ansvarligt for sin egen andel i det skete. Uagtet at fristelsen kommer til mig udefra, så er og forbliver jeg dog ansvarlig for

den oprørskhed i mit eget sind, som lytter til fristelsen, kommer den i møde og giver sig ind under den. Her er ingen undskyldning. Det syndige menneske forbliver altid skyldigt over for Gud. Og de første syndere kommer til at stå til ansvar for deres synd. Og Gud holder sin straffetale og udtaler sin dom over såvel de skyldige mennesker som slangen.

Gud Herren reagerer på menneskets fald og oprør med vrede. Forståeligt nok. Han har jo givet mennesket alt, myndighed over alt levende i haven, den ære at være skaberværkets krone, det højeste af skabte væsener. Ja, mere end det, Han har givet mennesket at være den almægtige Guds næste og elskede barn. Og det viser sig så, at Han har næret mere end én slange ved sit bryst. Al den rigdom, som Han af ren og skær kærlighed har givet mennesket, er ikke nok til at stille mennesket tilfreds. Det stræber endog efter at berøve sin almægtige Skaber Hans ære, at styrte sin omsorgsfulde Herre og kærlige Fader fra tronen og erobre det, som er Hans.

Gud Herren har i sin kærlighed givet mennesket alt. Og mennesket takker Ham ved at spytte Ham i ansigtet. Og Gud Herren reagerer med vrede. Og Han forviser mennesket fra Edens have, hvor det ikke længere er værdigt eller egnet til at leve. Oprørere og forbrydere skal ikke løbe rundt og forstyrre den såre gode orden i Paradisets have. Og Han sætter keruber på vagt til at spærre vejen til haven og beskytte

haven mod destruktive og erobningslyste mennesker.

I vrede forviser Gud mennesket fra Edens have og afskærer det fra det umiddelbare fællesskab med sig. Gud er vred. Hans vrede er ganske vist ikke som menneskers vrede, som vi kender den fra vor egen verden og fra os selv. Guds vrede er uden synd. Guds vrede er ikke had og skadefryd. Guds vrede er noget andet, Guds vrede er Hans helligheds afvisning af det onde, og Hans vrede er afvist kærlighed, en vrede forskellig fra menneskers vrede - men vrede er og bliver den!

Men også for menneskets egen skyld forvises det fra det umiddelbare fællesskab med Gud. Efter syndefaldet er jo dette fællesskab ikke længere et kærlighedens fællesskab. Gud og mennesker imellem, men et stridens og rivaliseringens fællesskab, hvor mennesket efterstræber det, som alene er Guds. Og et sådant fællesskab ville være menneskets visse undergang.

Jævnside med Guds vrede lever Hans kærlighed. Selv i sin vrede bevarer Han sin kærlighed til sine oprørske og ulydige skabninger. Selv efter at have fordrevet mennesket fra Edens have har Han omsorg for det. Han sætter det til at dyrke jorden for at leve af den. Han lader mennesket bevare evner og udrustning til at gøre sig til Herre over verden. Ja, langt større, Han lader Adam og Eva forblive mand og hustru, lader dem beholde hinanden og bevare en rest af kærligheden som et trøstende minde om herligheden i Edens have.

Og størst af alt: Gud giver det løfte, at ikke alt er sagt med fordrivelsen af Edens have, at Han selv i sin kærlighed vil sende én til at genoprette det fællesskab, som mennesket har brudt og trådt under fode.

Men forvist er og forbliver mennesket. Og det er det, som gør den bibelske beretning om syndefaldet interessant for os. Derfor er syndefaldet ikke blot og bar fortidig begivenhed med vore længst hedengangne forfædre som aktører, men nutidig og påtrængende virkelighed for enhver af os. For vi lever i syndefaldets virkelighed, uddrevet af Paradiset og med synden dybt og effektivt indvævet i vore hjerter og sind. Hvad der kan siges om syndefaldets menneske, er også sandheden om os.

Også hos os ytrer synden sig i selvbevidsthed og selvoptagethed. Optaget af vor egen ære og værdighed, rigdom og lykke lever vi hver for sig med vore omgivelser som potentielle rivaler eller som midler i vor selvtjeneste, redskaber til at fremme vore egne ønsker og behov.

I stedet for at leve i kærlighedens fællesskab, som medarbejdere på hinandens glæde, er vi først og fremmest optaget af at lade "de andre" være redskaber til vor egen glæde. Vi lever i et forhold til vore medmennesker, hvor deres værd i høj grad bestemmes af, hvorvidt de kan fremme vore egne håb og ønsker. Vi omgås dem, som fremmer vore interesser. Vi søger til dem, som vi kan lide at være sammen med, og vi undgår dem, hvis selskab er os imod. Vi skubber dem til side,

som står i vejen for os. Og berøver nogen os noget, véd vi at kræve det tilbage.

Navnlig gælder det vor ære og vor anseelse blandt mennesker og i vore egne øjne. Om nogen ydmyger os, har vedkommende vundet sig en fjende, som lurar på en lejlighed til at give igen. Synes nogen at vinde frem på vor bekostning, véd vi at sørge for, at andre ikke kommer til at synes alt for godt om vedkommende. Vi er selvbevidste mennesker, optaget af vor egen anseelse og vort eget behag.

Så dybt griber denne selvoptagethed ind i vort liv, at selv de mest dyrebare og nære relationer, som Gud har ladet os beholde som et minde om Paradisets herlighed, ofte forstyrres og trues af selvoptagethed og æresyge. Selv de rigeste venskaber kan gå i stykker, når den anden kommer til at gå vor ære for nær. Selv den, vi elsker, kan vi såre dybt og hårdt, når han eller hun kommer på tværs af vore egne ønsker.

Som dengang er synden også nu i sit inderste væsen oprør mod Gud. Han har givet os alt godt og byder os at bruge det i kærlighed, til at ære Ham og tjene næsten. I stedet bruger vi det til at ære og tjene og elske os selv. Endog det gode, som vi gør, anvendes til at hovmode os over for Gud og dække over vor synd og skyld. Vi ejer ikke hjertets lydlighed over for Gud, ej heller tillid til Ham. Vi er ikke villige til at give os ind under Hans myndighed, lægge vort liv i Hans hænder og lade Ham drage omsorg for os.

Vi er ikke villige til at give æren og herredømmet fra os.

Frem for noget viser dette sig i menneskets møde med Evangeliet. I Evangeliet tilbyder og skænker Gud frelse for intet. Kærlighed og barmhård, frihed for al skyld og straf, alt dette tilbyder Gud af ren nåde. Med åbne arme kommer Han mennesket i møde med sin kærlighed, som den fortabte søns fader åbner Han sin favn for sit oprørske barn, ja, mere end det, Han opsøger selv sit oprørske barn i dets ulykkelige udlændighed, Han iklæder synderen den fineste klædning og sætter den kostbareste ring på hans finger .. og synderen flår denne klædning af sig og kaster den i støvet, han pantsætter ringen og spytter faderen i ansigtet: mennesket afviser Evangeliet.

Så stærkt og virkningsfuldt har synden sat sig igennem i menneskets væren og tænken og gøren og laden, at mennesket endog forkaster Guds nåde. Det vil ikke give sig ind under frelsen af nåde alene. Jeg vil ikke finde mig i, at Gud skulle have et sådant krav på mig, at min synd må sones. Jeg kan ikke affinde mig med, at en anden og ikke jeg selv giver mig adkomst til den himmelske herlighed. Mennesket vil ikke bøje sig for den frelse, som Gud har bragt til veje. Hvis Gud vil mennesket noget, må Han stille med en anden frelse, som ikke betyder underkastelse og overgivelse, men på anderledes rimelig måde tages højde for menneskets højhed og værdighed!

Den menneskelige tanke tilbyder sig her som en villig leverandør af en

frelse, som mennesket kan være tilfreds med. Der udvikles lærer om, at mennesket er godt nok i sig selv - eller i hvert fald ved gode gerninger kan gøre sig fortjent til Guds herlighed. Skulle nogen stadig ikke kunne slå sig til ro, er den menneskelige tanke endog leveringsdygtig i omfortolkninger og forvanskninger af frelsen i Kristus. Der udvikles lærer om, at Gud naturligvis bøjer sig for, at mennesket er godt nok, blot er mennesket selv ikke klar over det uden Kristus. Og der udvikles teorier om, at frelsen egentlig er hjælp til selvhjælp, så frelsen består i, at Gud igennem Kristus hjælper mennesket til at gøre sig fortjent til nåden.

Sådanne fortyndede og forvanskede evangelier kan det syndige menneske leve med. Men Kristi eget Evangelium, at frelsen alene sker i kraft af Hans død og opstandelse, af Guds nåde alene - det slipper ikke forbi det syndige menneskes kontrolapparat. Gud kommer os i møde med sin nåde - og vi spytter Ham i ansigtet!

Vort liv er et liv i ulydighed og rivalisering mod Gud, udnyttelse og undertvingelse af vore medmennesker, rovdraft på naturen, alt og alle står i selvtilfredsstillelsens tjeneste. Alt og alle må underlægge sig det formål at fremme mine egne lyster og ambitioner.

Hvor forskelligt er ikke dette liv fra det liv, hvortil Gud skabte os. Hvor forskelligt er ikke dette liv fra livet som det var tænkt af livets giver. Med rette hedder det i Skriften, at vi er døde i vore synder. Livet under

synden er **dødens** liv, som fører til død, den legemlige død og den åndelige død, evigheden borte fra Guds herlighed. Og det er allerede nu dødens liv, fordi det er et liv så fjernt fra, hvad livet skulle være. Det er dødens liv, fordi vi har vendt Ham ryggen, som selv er livet, og er så indspundet og fanget af vort fjendskab og vor ulydighed mod Ham, at vi hverken kan eller vil gøre efter Hans vilje eller tage imod Hans løfte om frelse af nåde alene. Så fortvivlet er vor situation. Her hjælper intet anderledes Evangelium, ingen hjælp til selvhjælp. Vi er i sandhed døde i vore synder - og vi behøver mere end hjælp, vi trænger til frelse. Her kræves, at Gud selv griber ind. Her kræves levendegørelse.

Og Gud være lovet, at Han virkelig har gjort os levende med Kristus. For det er det sidste, vi skal lægge vejen ind omkring: at den bibelske forkyndelse af synden skal tjene Evangeliet. Derfor vælger vi at beskæftige os med beretningen om syndefaldet, og derfor skal synden forkyndes i det Guds hus, som ellers er indviet til forkyndelsen og lovprisningen af Guds frelse: ikke som den største katastrofe i menneskets historie, men som en uundværlig komponent til forståelsen af Guds frelse, der lader os ane, hvor stor og dyb og underfuld Guds nåde er, at Kristus led døden for os, som endnu var ugudelige. Og når vi, medens vi endnu var fjender, blev forliget med Gud ved Hans Søns død, at vi da langt snarere, efter at vi nu er blevet

forligt, skal frelses ved Hans liv.

Vidnesbyrdet om syndens dybde forkynder os nådens rigdom. Og hvor synden blev forkyndt større, der fremstod Guds nåde end mere overstrømmende rig. Det lyder til Guds herlighed og pris. Og det lyder til trøst for os, som stadig, efter at vi er kommet til troen, mærker syndens kraft i vore lemmer og vort sind, og som med Paulus stadig må erkende, at "...i mit kød bor der intet godt".

For vist kan vi komme til at skælte over at se, hvor virksom synden stadig er i os. Vi kan komme til at grue for, om vi nu virkelig er Guds børn, når vi kan handle, tale, tænke og føle som vi gør. Men da kommer det bibelske vidnesbyrd om synden os i møde, hånd i hånd med Evangeliet om syndernes forladelse, og gør det klart for os, at ingen synd kan opveje den Kristi retfærdighed, som er skænket os, ingen skyld er for stor til at kunne regnes blandt dem,

vor Herre og Frelser Jesus Kristus tog på sig og sonede, ingen overtrædelse kan overgå den kærlighed, som, medens vi endnu var fjender, drev vor Herre og Frelser Jesus Kristus til lidelse og død og fortabelse i vort sted.

Så lad os da se synden som den baggrund, på hvilken Guds nåde i Kristus for alvor kan lyse klart i al sin dybde og fylde og rigdom, at Kristus led døden for os, medens vi endnu var afmægtige, ugudelige, Guds fjender. Hvor meget mere skal vi da ikke, nu vi ved dåb og tro er blevet Guds børn, frelses ved Hans liv, som blev givet hen for vore overtrædelsers skyld og opvakt til vor retfærdiggørelse, som er opfaret til Faderens højre hånd, og som altid lever og går i forbøn for os?

Lovet være Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde.

**I 1993 bliver der
Kirkelig Familielejr
på Sundeved-Centret
fra den 9.-16. juli.**

Lejren ledes af pastor Peter Østerby-Jørgensen og pastor J.Thorsgaard Mortensen.

Man må meget gerne allerede nu tilmelde sig hos Peter Østerby-Jørgensen, Galtrup Præstegård, 7950 Erslev Mors.

Program for lejren i næste nummer af Re-formatio.

Liturgiske bemærkninger: FORSLAG TIL SALMEVALG

(fortsat fra sidste nr.)

Om de enkelte salmer kan kort siges:

Indgangssalmen åbner gudstjenesten, slår den overordnede tone an. Dette træder klarest frem på festdagene, men bør søges fastholdt også på de almindelige søndage. Da højmessens aldrig fejres for at markere morgenen eller årets gang, kan morgensalmer næsten aldrig anvendes som indgangssalmer og årstidssalmer da slet ikke.

Gradualsalmen, anden salme, salmen mellem læsningerne, er/kan være reaktion på epistel og/eller oplæg til evangeliet. I tilknytning til de old- og middelalderkirkelige sangstykker må dette være pladsen for festdagens Hallelujasalmer (f.eks. 85,193, 215, 240,659). I tiden fra Septuagesima til Påske, hvor det festlige halleluja bortfalder, er gradualsalmen meget stilfærdigt stemt.

Salmen før prædiken skal (som i Kingos salmebog) blot give tid til, at præsten kommer fra alteret til prædikestolen. Derfor kan den i almindelighed være kort. Forslaget viser, at salmen kan vælges på mange måder, i større eller mindre tilknytning til dagens tema og til dette punkt i gudstjenesten, hvor man har hørt teksterne og venter på prædiken. (I en del tilfælde kan man måske helt udelade denne salme, f.eks. hvis trosbekendelsen synges.)

Offergangssalmen, salmen efter præ-

dikenen. I Højmessens handling sker der her det, at man bevæger sig fra Ordets til Bordets tjeneste, idet bordet nu dækkes: brød og vin gøres rede til altergangen. Det, som synges, understreger og tolker det, som sker: I tillid til Jesus Kristus og til Gud Fader i Ham (svarende til teksternes og prædikenens forkyndelse) og i lydighed mod Hans indstiftelse og befaling bringer vi velsignelsens og taksigelsens brød og vin, som således bliver et udtryk for vor tro og tak og hengivelse til Gud ved Jesus Kristus. Idet der her skal udtrykkes tak og hengivelse, kan salmen lejlighedsvis være en lovsang; idet der også udtrykkes tro og tillid, kan salmen lejlighedsvis indeholde bøn og forbøn. De fleste af evangelie-salmerne i afsnittet "Jesu Liv" egner sig næppe her.

Salmen efter altergangen, som er den samme i perioder af kirkeåret, udtrykker for det meste tak og bøn efter modtagelsen af sakramentet. Kan der regelmæssigt synges under uddelingen (her kun forudsat Jule nat), må salmen snarere understrege, hvorledes Kristus-begivenheden bliver nutidig og nærværende i sakramentet.

Slutningssalmen: I sidste salme klinger tjenesten ud: med lovsang og tak, med bøn eller med stille overvejelse, meditation. Her er salmerne om kirkeåret og naturåret overvejen-

de anbragt, ligeså gør nogle af morgensalmerne sig godt her. På visse festdage kan slutningssalmen være Te Deum-gendigtningen "Store Gud, vi love dig": Denne salme og mulig

hederne for dens brug er omtalt i de tidligere liturgiske bemærkninger.

*Peter Østerby-Jørgensen
sognepræst
Galtrup.*

RE-FORMATIOS FORLAG

FORLAGET TILBYDER:

OM KIRKENSTRO

C.B. Hansen: GAMMEL TRO - TÆNKT PÅNY, 1987. 99 sider. ISBN 87-89173-00-7. Kr. 100,-.

Peter Østerby-Jørgensen: MENIGHEDENS STILLE BØNNER. Serien »af kirkens tro« nr. 2. 1985. 4 sider. Kr. 2,-. Ved køb af 10 stk. og derover: kr. 1,- pr. stk.

OM KIRKENSEMBEDE

Ole Skjærbæk Madsen: TJENESTER OG NÅDEGAVER, 1988. 151 sider. ISBN 87-89173-01-5. Kr. 75,-.

Bertil Gårtnær: EMBEDET, MANDEN OG KVINDEN I NY TESTAMENTE, Oversat fra svensk af Frede Møller. Serien »Re-formatio's småskrifter« nr. 2. 1990. 25 sider. ISBN 87-89173-02-3. Kr. 20,-.

Olav Fog og Jørgen Glenthøj: BISKOPPER I BIBELEN OG I DAG. To foredrag ved FKF's landskonvent i Aarhus d. 28-30. maj 1992. 1992. 26 sider. ISBN 87-89173-05-8. Kr. 30,-.

OM KIRKENSGUDSTJENESTE

Poul Ulsdal: TJENESTEN VED ALTERET. 2. oplag, 1986. 92 sider. Kr. 75,-.

Per-Olof Sjögren: HØJMESSEN - DEN FORTABTE SØNS LITURGI. Oversat fra svensk af Frede Møller. Serien »Re-formatio's småskrifter« nr. 1. 1987. 24 sider. Kr. 12,50.

Poul Ulsdal: HVORFOR SKAL VI HOLDE GUDSTJENESTE? Serien »Af kirkens tro« nr. 1. 1983. 4 sider. Kr. 2,-.

Palle Thordal: DEN KOPTISK-ORTODOKSE KIRKES LITURGI. Oversættelse fra koptisk og indledning. 1991. 112 sider. ISBN 87-89173-03-1. Kr. 124,-.

**Fås i boghandelen eller ved henvendelse til forlagets ekspedition:
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg. Tlf 7513 8105. Giro 5 61 60 50.**

FORSLAG TIL SALMEVALG (i tilknytning til liturgiske bemærkninger i Re-Formatio nrr. 1-4 / 1992, jvf. artikel i forrige nr.)

	Indgangs.	Gradual.	Før præd.	Offergangs.	Efter altg.	Slutning
4.s.e. Påske	372	682,3-4	257	21	390	725
5.s.e. Påske	374	199,4-5	185	369	390	385
Kristi Himlf.	219	215	217,4	220	214	312
6.s.e. Påske	221	215	224	61,6-8	214	245
Pinsedag	248	240	275	247	243	367,4-7
Pinsemandag	672,1-2	251	258	255	243	672,3-6
Hl. Tref. Fest	13,1-3	360	1	649,7-10	391	312 *
---	---	---	---	---	---	---
1.s.e. Trin.	695	740	588	544	391	673
2.s.e. Trin.	10	269	527	535	391	690,4-7
3.s.e. Trin.	33	361	144	3,5-10	391	333
4.s.e. Trin.	700	26	379	249	391	641,6-8
5.s.e. Trin.	682	366	320	127,6-9	391	326
6.s.e. Trin.	688	50	404	419,2-3	391	606
7.s.e. Trin.	750	357	522	31	391	20
8.s.e. Trin.	277,1-6	333	257	286	432	277,7-11
9.s.e. Trin.	30,1-3	7	379	367,4-7	432	575
10.s.e. Trin.	375	384,2	267	274	432	226
11.s.e. Trin.	382	1	456	540	432	698,3-5
12.s.e. Trin.	12	361	310	247,5-7	432	694
13.s.e. Trin.	373	387	142,1-2	510	432	142,3-7
14.s.e. Trin.	378	54	522	11	432	333
15.s.e. Trin.	380	4,2-3	588	273	432	35
16.s.e. Trin.	372	360	202	367,3-7	432	308
17.s.e. Trin.	26	225	268	286	432	189
18.s.e. Trin.	292	386	224	417	431	276,3-5
19.s.e. Trin.	382	366	359	46	431	520
20.s.e. Trin.	25	1	476	147	431	458
21.s.e. Trin.	36	296	267	521	431	486
Alle Helgen	13,5	659	660	661	743,1	677,5-10 *
22.s.e. Trin.	474	464,4&6	441	595,3-6	431	389
23.s.e. Trin.	281	437,1-2	268	51	431	27,3-5
24.s.e. Trin.	44	641,6-8	202	482	431	624
25.s.e. Trin.	298	614	310	223	431	638
26.s.e. Trin.	370,1-3	361	379	495	431	679
27.s.e. Trin.	149	361	258	367,2-4	431	395
---	---	---	---	---	---	---

* efter en slutningssalme betyder, at der i stedet kan synges den i de liturgiske bemærkninger omtalte "Store Gud, vi love dig".

Redaktionen har fået tilsendt nedenstående boganmeldelse og kommentar - et indlæg i økumeniske overvejelser:

TRANG ER DEN VEJ, SOM FØRER TIL DEN UDELTE KIRKE

Midt i tidens forvirring søger i de protestantiske kirker en del at hævde den fælleskristne arv dér, hvor de er. Da bliver de "økumeniske": får en vældig vision af "Kirkens enhed". Denne kan udformes i forskellige retninger; men nogle er afveje, så sandt som hvor noget godt er på færde er også mørkets magter virksomme.

Disse betydningsfulde emner tager metropolit Emilianos op i en bog, (på engelsk), der giver en Orthodox fremstilling af det kirkelige embede.

Dette er - skriver han - den ledelse, der findes i kirkens midte (biskoper, præster, diakoner). Det kirkelige embede misforstås, hvis det tolkes efter verdslige kategorier som en totalitær ledelse, der reducerer folket til objekt for sine aktiviteter, eller som en funktionsudøvelse, der i værksætter demokratiske beslutninger. Sin autoritet har embedet fra Kristus. Det drejer sig om åndelig ledelse, der inddrager hele folket som medfejrende.

Metropolit Emilianos forstår embedet på baggrund af kirkebegrebet: Guds Søn antog menneskenatur, og hans kirke er Guds nærvær iblandt og i mennesker. Hans sendelse af apostlene hænger ubrydeligt sammen med sakramenterne: Dåb, salving med ånden og (ikke mindst) taksigelsen til hans ihukommelse. Ligeledes hænger apostolisk lære ubrydelig

sammen med liturgifejringen. Den ældste kirkes enhed bundede ikke i de ord, man benyttede, men i den realitet, de vidt forskellige udtryk dækkede over. "Apostle", "profet" eller "medældste" henviser til det fulde embede, senere kaldet biskop. "Biskop" eller "presbytere" henviser til det kollegium, senere kaldet præster, der kan repræsentere forstanderen i sakramentforvaltningen, men ikke foretage håndspålæggelse af nye embedsbærere. "Diakoner" er de assisterende gejstlige i gudstjenesten, der dog ikke selv kan forestå denne. Ordet "diakon" betyder egentlig "tjener", og det kunne i begyndelsen bruges som betegnelse endog for biskopperne.

Allerede i oldkirken opstod der mange vranglærdomme (f.eks. arianismen); men ingen stillede spørgsmål ved det kirkelige embede. Først det 16. århundredes reformation vendte sig imod det historiske episkopat, som man forstod som en verdslig magtudøvelse. Derfor findes der - ifølge Emilianos - hos mange protestanter en mistænksomhed mod biskoppeligt styre af kirken. Selv hos dem, der bevarede titlen "biskop", måske endog den apostoliske succession, omtolkes indholdet, så biskop snarere forstås som administrator end som sakramentsfejrende åndsbærende "Fader" i "Guds familie".

Bogen går tilbage til engelsksprogede forelæsninger ved det nye Ortodokse Teologiske Fakultet ved Universitetet i Joensuu, Finland. Den tager derfor, samtidig med at være undervisning i ortodoks teologi, i høj grad sigte på det ikke-ortodokse, især lutherske flertal, i Skandinavien.

Forfatteren har over 35 års erfaring i den økumeniske dialog, især den ortodoks-lutherske. Derfor tager han også aktuelle tendenser i den økumeniske bevægelse, særlig i den såkaldte Lima-tekst om "Dåb, nadver og embede", op til vurdering. Han finder den på mange måder rosværdig, men dog ikke god nok. Især peger han på en fare for kompromisformler, som personer med modsatte synspunkter kan læse på hver sin måde, og som, hvis de godkendes, blot ville føre til en rent overfladisk enhed, hvor man i virkeligheden ikke tror det samme. Dette gælder især utålmodige ønsker om at modtage den hellige nadver sammen: derved ville det højeste udtryk for fuldstændig kirkeenhed blive reduceret til blot et middel. Derfor må de ortodokse kirker være "vanskelige" og vidne om kontinuitet i et dobbelt aspekt: både om den historisk ubrudte efterfølgelse af apostlene og om den uforandrede tro.

Embedets opgave i dag er at vise verden - så indoktrineret under massepåvirkning og så individualistisk i egenvilje - hvordan "de, der har deres bolig på jorden, er betroet med forvaltning af ting, som er himmelen..." (Johannes Chrysostomos). Embedsbærerne er mennesker med

særlige evner og begrænsninger. De behøver derfor en lang åndelig udvikling for virkelig at være, før de kan handle. De skal hjælpe hver enkelt kristen til at blive en person, der ikke alene er kaldet til at være kristen, men lever som sådan. Med centrum i eucharistifejringen har dette også mange videre perspektiver; her må der under stadig skiftende situationer stadig findes nye veje. Så vidt metropolit Emilianos' bog.

Som ortodoks munk (og tidligere luthersk præst) skal jeg forsøge at gøre et par bemærkninger om denne bog.

Rent formelt finder jeg, at bogen bærer præg af sin mundtlige tilblivelse: den kredser om nogle få centrale temaer, som - tilsyneladende lidt springende - belyses fra forskellige sider. Forfatteren søger stadig at finde formuleringer, der kan gøre sagen forståelig og indlysende for tilhørerne. På denne måde er bogen letlæst, men ikke overbevisende systematisk. Det samme kunne være sagt betydeligt kortere. Men siger man sådan, glemmer man nok, at bogen - ligesom prædikener - henvender sig til mennesker med et budskab, som de behøver tid til at assimilere.

Bogen er trykt med en dejlig stor, letlæselig type. Enkelte steder synes noget at være svipset i korrekturlæsningen.

Der kan næppe være grund til at betvivle, at beskrivelsen af episkopatet som apostolisk, sakramentalt embede i kirken, er ægte ortodoks. Påpegelsen af, at forholdet mellem

biskop og presbytere i den ældste kirke ikke kan vurderes ud fra et simpelt studium af de anvendte gloser, er i høj grad påkrævet.

Når mange protestanter holder sig til den uholdbare teori, at episkopatet ikke fra først af var "monarkisk", kan det skyldes deres egen kirkelige eksistens, hvor den efterreformatoriske kirke, som mange steder i Tyskland, styres af et "Oberkirchenrat". I Danmark og Norge har man bevaret titlen "biskop", men - antagelig med vilje - brød man successionen og lod den tidligere præst Bugenhagen "indvie" de nye biskopper: man ønskede et andet embede end det nedarvede. I Sverige og Finland og endnu mere i England bevaredes den ydre apostoliske succession, men læren ændredes, og hermed suspenderedes embedets værdi.

Ikke desto mindre forstår mange lutherske præster - tagende deres ordinationsritual på ordet - deres eget embede som et præsteembede i kirken. Det er da forståeligt, hvor rystede de bliver, når ortodoks teologi må sige (som i bogens sidste sætning), at dette embede (og dermed præstens sakramentsforvaltning) ligger uden for Guds nådes beskikkede kanaler. Meget velafbalanceret - forekommer det mig - siger forfatteren samtidigt, at dette ikke udelukker, at Gud i sin godhed kan give gaver uden for disse kanaler, altså ekstraordinært. Alle andre end orthodoxe præster står ved selve deres kirkelige eksistens (og uvægerligt også ved deres lære) uden for det kirkelegeme, der er blevet til ved

Kristi menneskevordelse, opstandelse og Åndens komme. Der er sket to brud: vestkirkeskismaet og reformationen, ja, måske mere snigende, i vor egen tid endda et tredje: fra luthersk kirke til Folkekirke.

I den apostolske kanon 68 forbydes omordinationer, vel at mærke, hvor den første ordination har været ortodoks. Men hvis den første ordination er sket hæretisk, stiller sagen sig omvendt. For sådannes dåb og håndspålæggelse kan ikke gøre nogen til troende eller gejstlige. Dette står fast som "akribia", d.v.s. kirkerettens grundprincipper. Forvaltningen af disse grundprincipper i livets mangfoldighed og nye situationer er det levende embedes opgave. Den hl. Nikodemus nævner i sin udlægning af denne kanon eksempler på "oekonomia", d.v.s. dispensation. En sådan blev f.eks. foretaget vedrørende Novatianere og Donatister, fordi de ikke var hæretikere, kun skismatikere. Ja, selv de hæretiske ikonoklasters ordinationer blev godkendt af det 7. økumeniske koncil, dog ikke for ophavsmændene til hæresiet, men for efterfølgerne, når de vel at mærke angrede. Dette danner, så vidt jeg kan se, mulighed for, at ortodokse kan betragte de personligt sagesløse i deres adskillelse fra den Orthodoxe Kirke, ud fra Herrens ord: "De, der ikke er mod os, er med os" (Mark.9,40). En person, der selv bryder med orthodoxien, må omvendt betragtes efter Herrens andet ord: "Den, der ikke er med Mig, er imod Mig" (Matt.12,30).

I de adskilte kirkers fromhed er en

del af ortodoksiens liv ført videre, skønt formindsket for hver gang der er sket et nyt brud. Derfor kan oprigtige ønsker om noget, man nu kun vanskeligt kan genkende, og som behøver en lang proces af nyindøvelse, vise sig i det økumeniske møde mellem så længe adskilte kristne. Dette møde indebærer store muligheder: at man kan genopdage den udelte kirke og uformindskede tro; men også store farer: at man opfatter sig som parthavere i en fusion, hvor det blot gælder om at få sit eget "budskab" repræsenteret. Hvis dialogen skal føre nogen vegne, må der nødvendigvis ske en dyberegående vurdering af egen dogmedannelse, gudstjenesteskik og kristenlevned. Og her er "kirkerne" ikke i samme situation. Det saglige, historiske vidnesbyrd og det faktiske åndelige liv taler sit manende sprog. De orthodoxe kirker har den fulde sandhed, men bør derfor også have råd til at vise større kærlighed.

Dog kan man sætte det spørgsmålstegn ved den økumeniske dialog: er den et frugtbart forum for tilegnelse af, hvad traditionel kristendom er? Og hvor der alligevel gøres fremskridt i forståelse blandt økumeniske specialister, vil dette kun i yderst ringe grad påvirke de "kirkers" dagligdag, som de repræsenterer. Dette hænger sammen med det protestantiske autoritetsbegreb: til syvende og sidst kan ingen repræsentere kirken, men blot sin egen opfattelse.

Det forekommer mig fuldstændig rigtigt, at forfatteren advarer mod forhastede, overfladiske, rummelige

kompromisformler, da en sådan enhed ville være illusorisk, altså en dæmonisk forvanskning. For ortodokse begreber kan man ikke opbygge en enighed ved at lægge det ene enkelt punkt oven på det andet, f.eks. anerkendelse af hinandens dåb, anerkendelse af hinandens embeder - hvis helheden, selve det, der konstituerer alle enkelthederne, stadig mangler. Sådan må man forstå den berømte ortodokse anerkendelse af de anglikanske embeder. Hvis anglikanerne igen blev forenede med ortodoksien, så kunne deres gejstlige, ved "oekonomia", modtages uden omordination. Men dette kan ikke udnyttes som en "godkendelse" (af de anglikanske embeder) under den adskilte tilstand. Hvis en ortodoks biskop bliver hæretiker, er han ikke længer biskop, ikke engang ortodoks lægmand. Men naturligvis kan man se forskellen mellem hans "vielser" og ikke-kristnes totale mangel på sådanne. Slige "sakramenter", f.eks. dåb, der har bevaret i det mindste nogenlunde sin ydre skikkelse, kan måske ved overgang til ortodoksien anerkendes af denne ved "oekonomia", og derved fyldes af åndeligt indhold. Men selv om vurderingen eventuelt falder ud til fordel for "akribia", har man ikke dermed underkendt den "lånte" nåde, der kan ligge i de "sakramenter", der udøves uden for de orthodoxe kirkers fællesskab. Med disse bemærkninger antyder jeg utvivlsomt, at selv om en "korporativ genforening" var ønskelig, må det realistiske i antagelig lang tid endnu være, at dér, hvor

der opstår absolut overbevisning, må enkeltpersoner konvertere til den orthodoxe tro.

Forfatteren lader sig ikke rive med af farlige modestrømninger i den økumeniske bevægelse, men han argumenterer tålmodigt og viser en vanskeligere, men anderledes holdbar vision. Omvendt gør han ortodokse mistanker vedrørende deltagelse i den økumeniske dialog til skamme. Disse kredse frygter, for så vidt med velbegrundede historiske eksempler, at de ortodokse derigennem umærkeligt tilpasses til ikke-ortodoks tænkemåde, altså bliver "modernister": let håndterlige redskaber i de vestlige teologers hånd. Ved at blive sådan, ville de dog gøre de vestlige "kirker" den største bjørnetjeneste. Hvordan skulle disse da nogen sinde lære deres egen spiritualitet fra det første årtusinde at kende igen? Men hvis de tilbageværende ortodokse, i frygt for at miste deres sjæl, slår døren i for kontakt med andre kristne - den dør, som i et forenet Europa og en moderne verden er mere mulig, ja uundgåelig, end nogen sinde før - ,så afskærer de de folkeslag, der ikke kender den orthodoxe kirkefamilie, derfra. Det, der på ortodoks side behøves, er, at man virke

ligt lever sin tro - så vil man også have det overskud, der er nødvendigt for, når lejlighed bydes, at formidle den til andre. Det er sikkert denne fare for orthodox afklapsning, forfatteren p.167 kalder for "en rigdom, der i virkeligheden er et fængsel". Og det er sikkert det fundamentale behov for at leve troen, han p.116 udtrykker med maximen "agere sequitur esse" (at virke forudsætter at være). Dette sidste er i høj grad en monastisk indsigt. Kaldene til tjeneste er forskellige, nogle udadvendte, andre ikke. Til forskel fra vestlig, især frikirkelig protestantisk, ydre effektivisme er den ortodokse monasticisme overbevist om, at den største tjeneste for kirken, ja til at holde hele verden frisk, over den, der - skønt måske ganske ukendt - helliges; for "alle lemmerne helliges, når et lem helliges".

Fotius (Ole Frederik Stjernfelt).

Munk i Paracletens kloster,

Orops i Attica, Grækenland.

Metropolitan Emilianos Timiadis:
The Orthodox Understanding of the Ministry.

Kan købes i Joensun University Bookshop, Niskakatu 4, SF -80100 Joensun, Finland.

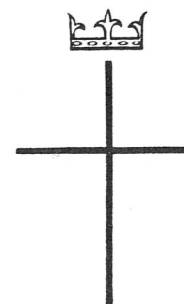
FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE

afholder Landskonvent

i Opstandelseskirken i Albertslund

fra den 20. -22. maj 1993.

Program i næste nummer af Re-formatio.

OM TEGNENE,

tegnene på vores berøringspunkter med Kirkeåret, det, der gennemstrømmer os.

Liturgi er ikke ubegribelig, gammeldags ord, fremsagt syngende og unaturligt på een tone! Liturgi er noget, der sker, det véd vist efterhånden alle. Der sker dette, at enkeltmennesker bliver til et fællesskab.

En lille lovprisende, eller bønfallende, stemme bliver til et kor. Min egen stemme går under i et kor. Den lutres for selvoptagethed og selvmedlidenhed. Liturgi bevirker saglighed i stedet for oppustethed.

Liturgien forener os tilstedeværende fra at være bare tilskuere og tilhøre til at blive med-aktører i gudstjenesten. Bedst er vi med, når vi får lov at bruge hænder og fødder i tegnenes tjeneste. Og munde til fællesbøn og lovsang. Medaktører skal vi være - i gudstjenesten i Guds hus som også derudenfor. Være medskabende i det, som Gud vil have frem.

I liturgien stiller vi os sammen ind i Guds strålefelt og lader os trøste og berige og berede til at virke. Netop til at medvirke i GUDS VIRKE-lighed.

Og kirkeårets gang, frembåret i gudstjenestens liturgi, har dyb resonans i vore sind. Hos os, der kan fejre vore gamle kirkers mere end 1000 års beståen ligger kirkeårets rytme i os som en "arketype". Som noget, der på velgørende og helbredende ("hel beredende"!) vis angår os.

Kirkeåret er som et stort sjælens svinghjul, der hjælper hen over alle livets døde punkter. Og da alle véd om de døde punkter, om udmattelse og besvær, er der al mulig grund til at holde forbindelsen med dette svinghjul i tip-top-form.

Adventstiden og juletiden, den har fået sin plads og vores opmærksomhed, både i kirke og hjem. Og julefrokosternes omfang og ræset, der tog til år for år fik også os alle, både udenfor og indenfor kirken til at længes efter det der skulle fylde adventstiden: STILHED og BESINDELSE.

Hellig-tre-konger, Epifanifesten den 6. januar, den gør vi også mere ud af nu end tidligere. Men Jesu frem-

bærelse i templet, vores gamle Kyn-delmisse, den har vi glemt at få noget ud af! "Maria-Lichtmess" fejres i mange evangeliske kirker i Tyskland som en vigtig bøjning, en gåen-om-et-hjørne i kirkeåret. Og den har fast dato: den 2. februar. Hvert år!

At fejre påskenats gudstjeneste, som slut på alle den stille uges mange liturgiske begivenheder, at fejre påskenats-gudstjeneste har på forunderlig måde udbredt sig de sidste 10 år indenfor storbyernes evangeliske kirker. Det er som om denne kristenhedens første gudstjenestefejren giver hele vores alt for selvfolgelige og så let stillestående kirkeliv i søndagens isolation, det er som om vores kirkeliv skulle modtage en vældig og nådig impuls fra alle disse Kristi-Opstandelses-Gudstjenester, der ved deres rige liturgi og deres "unormale" placering i natten -eller endnu mørke morgentimer, tiltrækker unge og ikke-normal-kirkegængere! - det er som om disse helt liturgiske gudstjenester skulle kunne genføde vores matte kristne engagement. Og gøre os igen "brændende i ånden" !

"Håndgribeligheder" det er jo også, hvad der bedst taler til alle os, der er så trætte af de mange, mange ord. Ordenes inflation er over os alle, gamle som unge. Og når der så i påske-natsgudstjenesten er 13-14årige, der ønsker dåb og modtager den netop dér midt i den lange rige påskenats-liturgi, da er dette jo så langt mer end en stor åndfuld prædiken hvis tankeførelse ligger mange nutidige fjern! Og KRISTUSLYSET,

der bæres ind i den endnu mørke kirke, og som gav flamme til de langfredag slukkede alterlys og derfra til alle os med vore små tændte lys nede i stolerækkerne, alt dette prædiker for lærd og læg, for ung og gammel!

Nogle af os gamle kirkegængere fik for skik derhjemme også at have et nykøbt alterlys. Det tændtes nu ved kirkegangens lille lys. Og det stod der med og tændt derhjemme ved enhver husandagt eller lovsang. Tre gange dagligt er det tilrådeligt "at vende ansigt mod Jerusalem". Morgen, middag og aften er det tilrådeligt at sørge for en kontakt til det, der er bagom det hele! Regelmæssige åndelige måltider, selv ganske små og beskedne, gør underværker! Og til alt dette må nu KRISTUS-LYSET have lov at være med.

Og DEN OPSTANDNE er håndgribelig nær - helt til Kristi himmelfartsdag. Da forsvinder mit store hjemmelys. Pakkes bort i ærbødighed.

Måske får det lov til at stråle til en dåb i familien. Eller til en særlig fødselsdagsfest. Men nu er det ikke mer med hos mig i hverdagen, ikke synligt med mere. Og det gi'r et savn, et stort savn. Og: venten på pinsen!

Også pinsefesten har vi tilbørligt med i formerne for vores gudstjenesteliv. Og en rigdom af pinsesalmer har vi at tage af!

Men så kommer vi til det helt forsmte: festen omkring den 23. og 24. juni, festen omkring St.Johannes! At fejre sankt-hans-bål blev god gammel

dansk skik! Men hvem er den St. Hans? Spørg ved bålene! Der vil kun komme få svar, hekse skal brændes, det onde skal til Bloksbjerg! For:"vi vil fred her til lands, sankte Hans, sankte Hans"! Men her ligger en virkelig forsømmelse i Danmark! I de mange liturgisk prægede evangeliske kredse i Tyskland står, ja pranger St.Johannesdagen som lige "overfor" Kristi fødselsdag i kirkeårskredsen. Kors med kronen over er dens festlige tegn. Og dette skal tegnet udsige:"ER muss wachsen, ich aber muss abnehmen". Han skal vokse, jeg forringes.

Sommerens længste lyse dag er nået, den er forbi. Det går "ned ad bakke" med lyset. Med mine jordiske kræfter og formuenhed føles det måske ligeledes. I hvert fald er dette Johannes-budskab altid i enhver livsalder så uhyre "relevant"! Måske allermest i livets sidste fase: Jeg står med en let overskuelig rest tid tilbage. Mine dage er talte, på en påtrængende måde! Jeg har at være gerrig med TID. Kritisk med hensyn til, hvad jeg giver den ud til. Det, der dér synes dig så vigtigt at få gjort, er det virkelig vigtigt? Er det ikke bare forfængelighed, der driver mig?

Forfængelighed er næsten umuligt, i hvert fald: Svært at få udryddet, selv i det tilendegående menneskeliv. Dér er det godt at kunne Johannes-sordet udenad:"Han bør vokse, jeg forringes!" I kirkefolk i Danmark: tag St.Hans-festen ind i jeres kirkerum igen!

Og 29. september, St. Mikkelsdag

bør også tages frem og tages alvorligt: Vi går kamptider i møde i kalenderåret. Mørket og kulden breder sig dag for dag. Det kan være svært at have legems- og sjælskraft nok. Find Mikaelssange frem, I kan synge sammen. De findes både på tysk og engelsk (St.Georg og dragen!). Og sikkert også på gammeldansk. Mikael:"Hvem er som Gud!" er navnets betydning. Relevant nok i vore tider. I videnskabens "gen-tider".

Og i Bibelens beretning om "englekampen" i Himlen, om Mikaelskampen, hvor Dragen, det Onde, den Onde, styrtes ned på jorden, hvor han rumsterer frygteligt! dér hedder det: "For han véd, at han kun har kort tid til sin rådighed". Er det måske forklaring på vi menneskers fortravlethed? På den rasende udvikling, vi er vidne til og selv står i?

Nogle kalder det "fremskridt"! Men mon der virkelig er mange tænkende mennesker, der endnu er fremskridtstroende? Ja , det lønner sig at tage skikkelsen ærkeenglen Mikael ind i vores kirkes gudstjenester.

I en vidunderlig fuldbyrdelse af kirkeårets ring har vi så 1. og 2. november. Allehelgens-dag og adskilt derfra dagen, hvor vi mindes vore afdøde. Vort sind åbnes mod det evige. Det eskatologiske, der så let overskygges af adventstidens idyl, og som dog ved sin tilstedeværelse i vore sind gør vores lille advent til den rigtige og store: Det eskatologiske retter ud på vores retning og rejsning. At vi vel adskiller det Store fra det små og ligegyldige.

Margit Deckert,Strib.

BIBELTIME

ved præstekonvent.

Salmer: nr 13 og nr 363.

Tekst: Esajas 6,3 og Johannes Åbenbaring 4,8.

O Gud, vi love dig. Vi bekender, du er Herren. Dig, evige Fader, priser den ganske verden. Det samme gør alle engle, Himlene og alle magter. Din pris synger kerubim og serafim med uafsladelig stemme: Hellig, hellig, hellig er du, Gud, Herre Sebaot. Himlen og jorden er opfyldt af din majestætes ære. Amen. (Te Deum).

Til denne bibeltide er opgivet to skriftsteder, som i indholdet har et vist sammenfald. De udmærker sig ikke ved deres længde, som er ganske ringe, men desto mere ved deres vægt, som er overordentlig stor. Det drejer sig om de ord, som med den tekniske betegnelse fra liturgikken og musikken hedder sanctus: I Es, 6,3 lyder de: "Hellig, hellig, hellig er Hærskarers Herre, al jorden er fuld af hans herlighed." I Åb.4,8 lyder de lidt anderledes (men i den danske kirke meget velkendte): "Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud, den Almægtige, han, som var, og som er, og som kommer!"

(Forud for den nærmere gennemgang af denne Hellig-sang kan det anbefales at genopfriske sammenhængen i de to kapitler, hvori sangen findes: Esajas kap. 6 og Johannes Åbenbaring kap. 4)

Man mærker i disse to skildringer af det himmelske sceneri straks en række fælles-træk, som tør sammenfattes således: Herren sidder på en trone i Himlen, Han er omgivet af himmelske væsener, hvoraf i hvert fald nogle, seraferne eller livsvæsenerne, har vinger, nemlig 3 gange 2

eller 6, disse himmelske væsener synger hellig-sangen, mens lyn og bulder og tordenskrald udgår fra tronen, og røg fylder templet. - Det er altså ikke kun hellig-sangen, der knytter disse to kapitler sammen, men hele beskrivelsen af den himmelske trone og dens omgivelser. Derfor gør vi næppe uret i at betragte hellig-sangen som en og samme sang, trods den lille forskel i ordlyden.

Hellig, hellig, hellig, er Jahve Sebaot, Sebaots Jahve, lyder en tekstnær gengivelse af den hebraiske tekst. En eventuel oprindelig betydning af det hebraisk ord for hellig, qadosj, en betydning, som altså ikke nødvendigvis betyder hellig, har man ikke kunnet finde, og således melder ordbogen blot, at ordet betyder: "undtaget fra den sædvanlige brug, hellig". Gads Danske Bibelleksikon mener, at vi skal forstå ordet således, "at hellighedsbegrebet er afledt af forestillingen om det guddommelige: Jahve er hellig, og alt, hvad der står i forbindelse med ham, er eller bør være helligt" (Benedikt Otzen). Tallet 3 er som bekendt anset for et helligt tal; at udsige ordet hellig 3

gange må være som at sætte det i tredje potens, at give et virkeligt kraftigt og koncentreret udtryk for det, som skal siges: at indbegrebet af det guddommelige er Hærskarers Jahve. Den endnu unge Esajas forstår da også straks, hvad han her bliver vidne til, og hans syndsbevidsthed vælter frem: "Ve, mig, det er ude med mig, thi jeg er en mand med urene læber, og jeg bor i et folk med urene læber, og nu har mine øjne set kongen, Hærskarers Herre!" Men Den Hellige renser selv det menneske, som Han har udvalgt til at stå i forbindelse med Sig, og som derfor i følge bestemmelsen fra før bør være hellig: En af seraferne lader et stykke glødende kul røre den kommende profets læber og siger: "Se, det har rørt dine læber; din skyld er borte, din synd er sovet." Dette glødende kul blev taget fra alteret; mon ikke ilden på dette alter har været Guds væsens uskabte ild, den samme, som brændte i tornebusken, som Moses så, uden at fortære den?! Guds helligheds ild?!

Man mærke sig, at dette trefoldige hellig tjener både som tilbedelse af Gud og som forkyndelse for et menneske, Esajas; dette være sagt mod dem, som måtte mene, at der kan drives et skel ind mellem Kirkens forkyndelse og Dens tilbedelse. Når Kirken tilbeder, forkynnder Den kraftigt Gud; tør man så blot håbe, at Den også, når Den forkynnder, tilbeder Gud. Det må på sin vis være målestokken for god forkyndelse.

Al jorden er fuld af hans herlig-

hed. Det hebraiske ord for herlighed har som sin grundbetydning tynge, vægt. Derfra kommer betydningen herlighed som et udtryk for udstråling af denne tyngende vægt, altså en udstråling af person og væsen, og derfor, når vi taler om Gud, en udstråling med ære og pragt. Men eftersom Guds væsen og person er aktiv, omsætter sig selv i handling (hvorom igen senere), omsætter Hans udstråling sig i skabelse - selvfølgelig ikke på må og få, men i skabelse af det, Gud vil. Skabelsen er jo en ordnet proces, ordnet under den anden person i Den Hellige Treenighed, som vi ved fra Juleevangeliet om Ordet: "Alt er blevet til ved det, og uden det blev intet til af det, som er." (Johs.1,3) Guds herlighed omsætter sig i skabelse, derfor kan det hedde: "Al jorden er fuld af Hans herlighed", af den aktive udstråling af Hans person og væsen, af Hans tyngende vægt. Det sidste vers i Åb.4 kredser om samme sammenhæng: Værdig er du, vor Herre og Gud, til at få æren og prisen og magten; thi du har skabt alle ting, og de blev til og blev skabt, fordi det var din vilje". -Her passer Brorsons ord: "At du er hellig, høj og stor, den vide himmel, brede jord/ og dybe hav betegne", og senere: "ild, vand, luft, sand, sol og stjerne, hver en kerne, hver en dråbe, Herrens herlighed udråbe".

At al jorden er fuld af Guds herlighed, er det stik modsatte af, hvad vi ofte har tilbøjelighed til at gøre: nemlig at fylde et begreb om Gud med vor herlighed, med vor tyngende

(eller man skulle vel egentlig sige: vor ulidelige lethed) og udstrålingen deraf. Det er da også på baggrund af oplevelsen af Guds herlighed, at Esajas kan sendes ud som profet til at gå hen og tale til Guds ulydige folk - eller som Herren siger til Jeremias ved hans kaldelse: "Nu lægger jeg mine ord i din mund". (Kan dette billede af Esajas' kaldelse overføres på en dansk, folkekirkelig præstevieelse, hvad det utvivlsomt bør kunne, så giver det spændende aspekter for præsternes sendelse: Ilden gløder på det himmelske alter og det glødende kul renses Esajas til hans tjeneste. Ved ordinationen synger vi: "Med Himmels ild du os antænde, af Kristi kærlighed at brænde", eller i Grundtvigs "I dag på apostolisk vis": "O, lån dem ild af himmelsk art, og giv dem lys, som brænder klart". Forbindelsen fra Esajas-kaldelsen til vor ordination knyttes jo af Pinsebegivenheden med tungerne af ild. Aspektet for præsternes sendelse bliver da, at de er satte til at gå med Guds ord til tilbedelse og forkyndelse, "selv optændte af den ild, der brænder på Herrens alter" som biskop Henrik Christiansen udtrykte det i sit brev ved Sankt Hans 1989).

Vedrørende ordlyden i Åb. kap. 4, må først bemærkes, at Sebaots Jahve er blevet til Herren, Gud, den Almægtige. Dette betyder nu næppe nogen meningsforskel: Det hebraiske Sebaot er flertal for et ord, som simpelthen betyder hær, altså en samling af krigere; dette ord er blevet brugt om den himmelske hær, altså hæren af engle, Guds tjenende

ånder, skabte, men ikke-legemlige væsener. Vi kender omtalen af dem fra slutningen af Ps. 103: "Lov Herren, I hans engle, I vældige i kraft, som gør, hvad han byder, så snart I hører hans røst. Lov Herren, alle hans hærskarer, hans tjenere, som fuldbyrder hans vilje." (Ps. 103, 20-21) Den himmelske hær af engle er simpelthen Guds almagts tegn: englen kan, hvad Han vil; derfor er gengivelsen Herre, Gud, den Almægtige ganske dækkende for betydningen af ordet Sebaots Jahve.

Den mere afgørende forskel finder vi i ordene: "Han, som var, og som er, og som kommer". Disse ord omtales i noterne til den franske "Jerusalem-bibel", udgivet på dansk af den katolske Ansgarstiftelse, som "Et gængs udtryk, som allerede var kendt i den jødiske litteratur som en udvidelse af Guds navn, som det var åbenbart for Moses: "Jeg er den, jeg er" (2. Mos. 3, 14)". Måske har fornemmelsen været, at forklaringen af Guds-navnet Jahve: Jeg er den, jeg er; eller: Jeg er den værende, kunne opleves som en beskrivelse af en statisk, i sig selv hvilende Gud. Overfor dette er så stillet det aktive i, at Gud vel var og er, men også kommer. (Vi har jo forresten i vor liturgi en anden formel, som snarer fremhæver det statisk hvilende: nemlig i lovprisningen efter prædikenen, hvor det hedder: "du, som var og er og bliver én sand treenig Gud".) Gud er den, som kommer, HAN er på vej til os. Vor eksistens i tid og rum har sin grund i udstrålingen af Hans person og væsen; men ligeså

har den sit mål og dermed sin grænse i Ham, i at det er Ham, der møder os med sin dom og sin nåde, sit krav og sin gave, sin lov og sit evangelium, både hver dag, vi lever, og den dag, vi dør, og hinsides vor død. Forstået på denne måde er der næppe den helt store meningsforskel mellem på den ene side: "Al jorden er fuld af hans herlighed" og på den anden side: "Han, som var, og som er, og som kommer". Begge formuleringer bekender Gud som rammen om vor eksistens, som vi også finder det udtrykt i de ord af Paulus i Areopagostalen: "I ham lever og røres og er vi" (Ap. g. 17, 28) eller i de ord af Paulus i epistlen til Hellig Trefoldigheds Fest: "At ham og ved ham og til ham er alt" (Rom. 11, 36).

Det skal ikke hermed siges, at indholdet af disse to næsten enslydende skriftsteder nu er udtømt; men der er i hvert fald gjort et forsøg på at trænge ind i betydningen af disse ord, som i den ene eller anden form vel bruges i liturgien i de fleste danske kirker. Det er blevet til en tale om Gud. Det er vel ikke så tit, danske præster direkte taler om Gud på den måde; de får jo også deres gode løn for om søndagene og de hellige dage at forkynde Gud som vor Herre Jesus Kristus gjorde, ja, og for at forkynde Ham, Jesus Kristus, vor Herre og frelser. Men det er næppe nogen skade til lejlighedsvis at tale om Gud, at prøve at indkredse, hvad vi mener, når vi siger Gud. Her har jeg gjort et forsøg på at gøre det ud fra den Hellige Skrift. Og mange flere og

meget inspirerende vil uden tvivl kunne gøres. Hvad siger Biblens Gud for moderne mennesker? Tidligere er nævnt vores tilbøjelighed til at fylde et begreb om Gud med vor herlighed, vor tyngde (eller lethed) og udstrålingen deraf. Den fromme følelse og den skarpsindige filosofi har gennem tiderne gjort meget i at udfylde et begreb om Gud, og så sandt som mennesket er skabt i Guds billed, bliver der da også altid nogen sandhed i det begreb om Gud, som mennesket skaber i sit billede. Men hvor denne tænkning ikke er det mindste påvirket af den jødisk-kristelige åbenbaring, tegner den altid et billede af en gud af skønne idealer eller et billede af den komplet utilregnelige gud. Overfor disse billeder er det forståeligt, at alle de spørgsmål med hvorfor vælder frem. For virkeligheden passer jo ikke til guden af de skønne idealer, ej heller har vi i vor virkelighed noget behov for den komplet utilregnelige gud. Men Bibelens Gud, Kirkens Gud, er anderledes: Han er aktiv, Han omsætter sig selv i handling, Han skaber i en god ordning under den anden person, Ordet, Han frelser i den anden person, Ordet. Men Han har ufattelige dybder: lyn og bulder og tordenskrald udgår fra Hans trone, Hans tempel fyldes af røg. En dramatisk Gud, en stor og ufattelig Gud, og i Hans hånd står vor eksistens og vor frelse. Tør nogen gå videre i et studie af Gud, kan anbefales Es. kap. 45.

Vi bruger dette sanctus i nadverliturgi's indledning. Oprindelig an-

vendtes formen fra Esajas, let udvidet med "Himlen": "Himlen og jorden er fuld af din herlighed". Sådan blev det sunget på latin og enkelte steder vel også på dansk i årene lige efter reformationen, og således kommer det efterhånden i brug igen mange steder med Jens Peter Larsens gode og folkelige melodi. I 1912-ritualet anvendes jo imidlertid teksten fra Johs. Åb. Dette kan eventuelt skyldes, at man i den liberaltheologisk påvirkede tid mente, at ord fra NT bedre end ord fra GT egnede sig til kristen gudstjeneste.

Med disse ord i nadverliturgien bekender vi os som dem, der står foran Guds trone, forenede i lovsang, som samler jord og himmel, og vi bekender vor forventning til, at Gud nu vil lade os opleve sin herlighed.

hed, ikke i himmelsk dramatik, men som i inkarnationen, idet Ord, som blev kød og tog bolig iblandt os, nu vil klæde sig i brød og vin i sakramentet. Og som Grundtvig synger: "Da føle vi, du bor ej blot/ i Guds, vor Faders, gyldne slot, men også i det hus af jord, hvor vi gå til vor Herres bord." Da kan vi med rette udbryde som Esajas: "Ve mig, det er ude med mig, thi nu har mine øjne set kongen, Hærskarers Herre!" Men til os lyder da evangeliets og sakramentets ord: "Se, det har rørt dine læber; din skyld er borte, din synd er sonet."

Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud, den Almægtige, han, som var, og som er, og som kommer; al jorden er fuld af hans herlighed!

*Peter Østerby-Jørgensen
sognepræst
Galtrup*

Igennem en del år har redaktøren af Re-formatio kendt til og brugt en lille folder med forslag til forbønsemner. Det har fået redaktøren til at bede om følgende artikel:

Hvad er BØNNENS APOSTOLAT ?

"Bønnens Apostolat" - er det ikke sådan en from forening af katolikker, der beder mange timer hver dag, fordi de ikke har andet fornuftigt at bestille? Og desuden en forening med bestyrelse, generalforsamling og medlems bidrag?

Aldeles ikke! Man må snarere sige, at det er en løs, verdensomspændende sammenslutning, som for tiden tæller ca. 50 millioner medlemmer. *Hvordan bliver man så medlem?*

Man henvender sig til Sekretariatet

for Bønnens Apostolat for at blive indskrevet. I Danmark er sekretariatets adresse: Jesu Hjerter Kirke, Stenosgade 4 A, 1616 København V. Der opkræves intet medlemsbidrag, og det er heller ikke nødvendigt at deltage i fælles møder eller gudstjenester.

Og hvad gør så alle de mennesker? De kan da ikke ligge på knæ hele dagen?

Det gør de heller ikke. Fælles for dem er, at de hver især ønsker så

virksomt som muligt at tage del i Kirkens apostoliske sendelse, hver i sit kald.

Bevægelsen startede omkring midten af det forrige århundrede i en lille kreds af teologistuderende i Frankrig. Skønt de selv havde valgt det, forekom dem uddannelsen i jesuiterordenen at vare alt for længe, før de kunne gøre en praktisk indsats (2 år noviciat, 3 år filosofiske studier, 4 år teologiske studier og efter præstevielsen endnu et år til studium og praksis i spiritualitet og pastoral) Så opdagede de, at de allerede i al den tid kunne være til gavn for de mennesker, de senere skulle arbejde for: at de ikke kun ved deres bøn, men også ved al deres møje og slid i studierne og i deres dagligdag i det hele taget ad hemmelighedsfulde veje kunne bidrage til løsningen af konkrete aktuelle opgaver i kirken og i verden.

Ideen fængede. Den blev godkendt af pave Pius IX og en hel række af hans efterfølgere inklusive pave Johannes Paul II.

Blev det så til "Pavens anliggender"?

Hvert år samles sekretærer af de større områder bl.a. for at drøfte, hvilke problemer der synes dem at være de mest aktuelle. Resultatet sendes til Apostolatets hovedledelse i Rom, som forelægger paven et udkast for det kommende år.

Rundt omkring i verden findes der i dag mange publikationer, som formidler de månedlige anliggender ud til medlemmerne. Biskopperne kan tilføje deres specielle intentioner. Der gøres også brug af radio

og TV, f. eks. findes der i USA "The Sacred Heart Program", som betjener et stort antal stationer, endda med daglige udsendelser.

Er "Bønnens Apostolat" ikke alligevel noget meget gammeldags, noget fra det forrige århundrede?

Målsætningen er den samme som den, den første gruppe havde, da den samlede sig for første gang med dette specielle apostolat for øje den 3. december 1844, på festdagen for den store Indien- og Japanmissionær Frans Xavier S.J.(1506 - 1552).

Også den dag i dag henvender Bønnens Apostolat sig til engagerede kristne, som føler et medansvar for kirken og for den kristne tro i verden, skønt de ikke direkte står i kirkens tjeneste. Efter det Andet Vatikanerkoncil stadfæstede pave Paul VI nye statutter for Bønnens Apostolat. Bl.a. fastlås i dem, at ikke kun præster, men også lægfolk, både kvinder og mænd, kan være lokale ledere ("promotorer"). Der lægges vægt på uddannelsen af disse ledere ved retræter og ved kurser i bibelkundskab, liturgi og økumenik.

Hvorfor hedder det så "Bønnens Apostolat"?

Fordi medlemmerne ønsker at være en slags apostle. De søger at virke for Guds rige, ikke mindst ved deres bøn for aktuelle anliggender i verden og i missionslandene. Men det drejer sig ikke alene om bøn. Det er faktisk noget langt mere omfattende. *Måske indsamling af penge eller en anden form for u-landshjælp?*

Nej, slet ikke. Det er noget, der direkte fører ind i centrum af det

kristne liv.

Hvad skulle det være?

Da Kristus kom til os, levede han helt for sin Fader og tillige helt for os mennesker. Der blev intet tilbage i ham, ingen tanke, ingen blodsdråbe, der ikke gik op i denne gerning. Nu kalder han alle, som er blevet døbt og som dermed er indtrådt i hans fodspor, til at blive ligedannede med ham. "En kristens liv bør være ligesom en gave, der frembæres i forening med Kristus til Guds ære og til menneskenes frelse" (pave Pius XII).

Bønnens Apostolats varetegn er et Kristustegn (det græske chi og rho), et kors og en vinranke. Det vil sige: forenet med det offer, som Kristus frembar for Faderen, får det kristne liv, også dets byrder, ja, selv døden, en helt ny betydning: det får del i den overstrømmende frugtbarhed af Kristi offer, det bliver en gave til

Gud og samvirker med Kristus til menneskeslægtens frelse. "Den, som bliver i mig og jeg i ham, han bærer megen frugt" (Joh.15,5).

Ved således at være i forbindelse med Kristus, som "altid lever for at gå i forbøn for os" (Hebr. 7,25), vinder den menneskelige person sin højeste værdighed. Jo mere fuldkommen denne forbindelse med Kristus bliver, des mere fremmes Guds ære og hans rige på jorden, des mere virkeliggøres Guds plan: "at sammenfatte alt i Kristus" (Ef.1,10).

Bønnens apostolat søger at hjælpe de troende i deres kald: at overgive dem selv og alt deres eget til Gud. Et af midlerne til dette mål er den daglige hengivelse til Gud, en hengivelse, som ikke blot skal udtrykkes i bønnens ord, men fremfor alt leves.

Paul Keller S.J.

København.

ANMELDELSE af pjecen

Biskopper - i Bibelen og i dag.

Denne pjecce består af to foredrag, holdt på Fællesskabet Kirkelig Forsynelses landsmøde i 1992. Olav Fog har skrevet det første, der har overskriften: "Biskopper i Bibelen.", Det er en hel lille afhandling, som det måske vil koste ikke-teologer nogen anstrengelse at arbejde sig igennem; men det vil i høj grad lønne sig. Det er imponerende på så lille en plads at se gennemført en god argumentation for Bibelens og urkirkens syn på præsteembedet og bispeembedet, hjulpet også af moderne forskning

på området. Jeg er overbevist om, at det materiale, der her er fremlagt, vil være stort set ukendt for flertallet af vore biskopper - og selvfølgelig også for landets præster. Vi, der måske har læst det meste af det før i forskellige sammenhænge, får her en kort, men alligevel ret grundig oversigt, som vi kan vende tilbage til, når lejligheden gør det aktuelt.

Jørgen Glenthøj har skrevet det andet foredrag. Det er kortere, og som emnet lyder: "Biskopper i dag", af en hel anden karakter. Også her

er der spændende ting at læse - især om biskopper, der har svigtet deres opgave. Det indledes med disse rige ord af apostelen Sankt Paulus, som man kunne ønske, at vort lands biskopper ville lægge sig på sinde: "Dette er troværdig tale: hvis nogen attrår et tilsynsemdede, da er det en skøn gerning, han har lyst til", 1.Tim.3,1. Men dette brev er nok uægte, ikke skrevet af Paulus; at han var "apostel", siger jo ikke noget, og det med "sankt" er da afskaffet i Folkekirken i dag Den sidste halvdel af foredraget består af en række forslag, der burde være emner for en uvildig undersøgelseskommission bestående af lige mange teologer og jurister angående bispeembedet i Folkekirken i vor tid. Måske kan opstillingen af hele 10 hovedpunkter med en række underpunkter forekomme noget voldsom; men

hermed er programmet - med et fint ord: kommissoriet - for en sådan undersøgelse i hvert fald fremlagt, og det er meget nyttigt. Sagen er så alvorlig, at jeg på det kraftigste må opfordre enhver, der har virkelig og konkret kendskab til nogle af disse spørgsmål, til at sende Glenthøj dokumenter derom. Derved skabes der en materialesamling, der kan lægges ved siden af de tilfælde, der omtales i artiklen. Jo større denne dokumentation kan blive, des større er mulighederne for, at en sådan undersøgelse engang kan blive virkelighed.

Det er en pjecce, der bør spredes vidt omkring. De 30,-kr., den koster, er til at overkomme for de fleste. Måske burde der være rabat for 5 eks. til uddeling. Den kan købes i Re-formatios Forlags ekspedition.

Poul Ulsdal

DE KØBENHAVNSKE KIRKESTÆVNER

Søndag den 14. marts 1993 er der Kirkestævne i Opstandelseskirken, Albertslund. Kl. 14,00: Messe. Celebrant pasotr Poul Exner. Prædikant pastor H.C. Christensen. Herefter er der kaffe og oplæg til samtale over emnet:

"Efter Sankt Jakobs-sagen"

ved præsterne Poul Exner, Helge Taggatz, Bjørn Hansen og Knud Christensen. Eftermiddagen slutter med Vesper. Fortæl venligst venner og bekendte om Kirkestævnet.

KØBENHAVNS VESPERRING

Tirsdag den 13. april kl. 19,00 er der Påske-festvesper i Bethlehemskirken. Prædikant Pastor H.C.Christensen. Herefter foredrag om den ortodokse liturgi. Der afsluttes med Completorium.

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst Knud Christensen,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 42 31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Pastor Anders Studsgaard,
Havervad 7,6780 Skærbæk.
Pastor Poul Ulsdal,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg
Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen,
Galtrup, 7950 Erslev Mors,
Stud.teol. Jais H. Tinglund,
Kalmargade 34,3.th.8200 Århus N.

Ekspedition:

Bladet koster 80 kr. årligt i abonnement, for
studerende 50 kr. årligt. Beløbet indbetales til
FKFs regnskabsfører, sognepræst Olav Fog,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 75 34 50 61. Postgiro 2 08 81 42.

Fællesskabet

KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst Poul Exner,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Telefon 43 62 28 38.

Bestyrelsen isøvrigt:

Sognepræst Olav Fog,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Førtidspensionist Immi Rita Niel-
sen, Hesseløgade 39 B, 2100 København Ø.
Kirketjener Kate Pedersen, Storkens Kvar-
ter 5B, 2620 Albertslund.

Sognepræst Bjørn Hansen, Vardegade 14,
2100 København Ø.

Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesska-
bet. Dette beløb omfatter også abonnement
på Re-formatio. Ægtepar 200 kr. Studerende
og pensionister betaler 80 kr. for enkeltmed-
lemsskab. Pensionistægtepar 100 kr.

Re-formatio's Forlag:

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's
forlag, Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Bran-
den. Telefon 75 34 50 61

Ekspedition og daglig ledelse:

Poul Ulsdal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg. Tele-
fon 75 13 81 05. Postgiro 5 61 60 50.

INDHOLD - NR. 1 - FEBRUAR 1993 36. ÅRGANG

Forsidebilledet: Tegning af Knud Nørholm.

<i>Tinglund, Jais H.:</i> Syndefaldet	2
<i>Østerby-Jørgensen, Peter:</i> Liturgisk bemærkning	9
<i>Stjernfelt, Ole Frederik:</i> Trang er den vej, som fører til den udelte kirke	12
<i>Deckert, Margit:</i> Om Tegnene	17
<i>Østerby-Jørgensen, Peter:</i> Bibeltide ved præstekonvent	20
<i>Keller, Paul:</i> Hvad er "Bønnens Apostolat"?	24
<i>Ulsdal, Poul:</i> Anmeldelse af pjeces	26